

Det Europæiske Netværk for Post- traumatisk Stress Træning & Praksis

www.tentsproject.eu

Etik og Traumer

Assoc. Prof Ufuk Sezgin

Hvad er “etik”?

Etik:

“de adfærdsregler, som er anerkendt i relation til en bestemt type menneskelige handlinger eller en bestemt gruppe, kultur”

Etiske principper

Autonomi

Godgørenhed

Ingen skadevoldelse

Retfærdighed

Troskab

Sandfærdighed

Autonomi

Friheden til at træffe valg

Anerkendelse af en persons ret og kapacitet til selv at tænke, beslutte og handle iflg. vedkommendes overbevisninger, værdier og livsmål

Involverer beskyttelse af individer med nedsat autonomi

Kræver at man fortæller sandheden og kommunikerer effektivt

Indebærer erklæret samtykke

Kræver viden, kompetence og frivillighed

Godgørenhed

Fremmelse af, hvad der er bedst

Lægger vægt på vigtigheden af at gøre
noget moralsk godt

Indebærer positive handlinger og kliniske
strategier for at reducere lidelse, fremme
vækst og øge velbefindende

Ingen skadevoldelse

Primum non nocere - gør ingen skade

Undgå handlinger, der risikerer at skade patienter, skabe unødvendig fysisk eller psykisk smerte eller lidelse under fysiske undersøgelser, tests og procedurer

Involverer beskyttelse mod krænkelse af fortrolighed og tvang

Sikrer brugen af evidensbaserede praksisser

Retfærdighed

Et fairness-begreb

Distributiv retfærdighed – samme omsorg for patienter i lignende situationer

At behandle patienter retfærdigt

Beskriver hvad patienterne har ret til eller kan gøre krav på

Respekt for loven

Troskab

- At overholde løfter og forpligtigelser
  - At være tro mod organisatoriske eller systemiske retningslinjer
  - Langvarig arbejdsmæssig planlægning
  - Kreativitet og fleksibilitet
  - Effektiv brug af reference-kilder mhp. kontinuerlig brug af services.
-

Sandfærdighed

Sandfærdighed – indebærer ærlighed og antager, at beslutninger træffes baseret på sandheden

Professionel afsløring

- Selv
  - Kolleger
  - Sociale ydelser
-

Gælder alle professionelle etiske regler under enhver traumatiske begivenhed?

Etik i praksis

Princippet om autonomi

Støtteydere bør respektere menneskelige rettigheder og værdighed.

I katastrofeområder bør enhver viden formidlet til ofrene være subjektiv og nem at forstå.

Etik i praksis

Retfærdighedsprincippet

Der bør ikke diskrimineres i forhold til alder, køn, seksuel orientering, etnicitet, religion, sprog, politisk overbevisning, handicap eller identitet.

På støttetidspunktet er det afgørende at definere behov og skaffe ressourcer til personer, som har brug for det.

Mens det evalueres hvilke ofre, der har brug for hjælp, kan de grundlæggende principper bag psykosocial førstehjælp anvendes.

Støtteydere bør mediere fordelingen af social støtte (materiel eller økonomisk) efter en katastrofe.

Etik i praksis

Princippet om ikke at gøre skade

Organisationer som arbejder i katastroferamte områder bør afholde sig fra enhver handling, som kan skade ofre.

Under arbejdet bør kulturen og traditioner i det pågældende land respekteres.

Interventioner bør ikke sættes i gang, hvis ofret ikke er klar.

Det er vigtigt, at timingen er passende, når man afslutter hjælpefunktioner i katastroferamte områder.

Etik i praksis

Sandfærdighedsprincippet

De behandlede personer i støttearbejdet bør informeres korrekt om betingelserne, processen, afslutningen og monitoreringen af servicen.

Organisationer bør ikke misbrug information og dens anvendelse

Personer bør afholde sig fra offentlige forklaringer, som kan give økonomisk eller individuel gevinst

---

Etik i praksis

Loyalitetsprincippet

Fortrolighed vedr. informationer om de behandlede personer er afgørende.

Permanente og bæredygtige service-modeller bør benyttes

Støttearbejde skal afholde sig fra urealistiske løfter. Det skal udføres i realistiske og konstruktive rammer.

Etik og professionelle

Alle professionelle inden for traumeområdet er bundet af alle etiske principper og et etisk ansvar, uanset som det står skrevet i deres respektive guidelines eller ej, samt af de guidelines der omfatter den professionelle gruppe, de er en del af.

Etik og frivillige

At have både frivillige og professionelle involveret i støttemarbejde efter katastrofer er almindeligt.

Frivillige, der er involveret i støttemarbejdet, er også bundet af grundlæggende etiske principper.

Etik og forskning

Støttearbejde efter traumatiske begivenheder kan involvere forskning, der har til formål at forbedre indsatsen efter tilsvarende fremtidige begivenheder. Der er nogle etiske principper, som bør tages i betragtning i forhold til planlægningen, udførelsen og formidlingen af resultaterne efter denne form for forskning:

- Planlagt forskning efter katastrofer bør ikke udelukkende udføres på baggrund af nysgerrighed og med tanke på videnskabelig forskning.
  - Formålet med forskningen bør forklares tydeligt for alle potentielle deltagere i forskningen.
  - Deltagelse kan ikke påtvinges.
  - Deltagere er klart informerede om, at den hjælp de modtager, ikke er afhængig af forskningen.
  - Efter katastrofen skal data indsamles, så længe de relevante forskningsmønstre er tilgængelige (hvis der ikke er tale om et effektstudie).
-

NCPTSD* Vejledning

National Center for PTSD Guidance for mental health providers in the acute phase @ <http://www.ncptsd.va.gov/ncmain/index.jsp>